

Stengte dører – åpne vinduer

ARNE H. FJELDSTAD

Fatima elsker å chatte. Det går gjerne med et par timer i slengen på internettkafeen i Jeddah i Saudi-Arabia når hun først kommer i gang. Jo visst er en del nettsider hun ikke får tilgang til, men chatten er det visst ikke så farlig med? Nettet er jo spennende og morsomt, og så er det mulig å få svar fra utenlandske gutter!

Kjappe spørsmål og kommentarer flyr over skjermen, smilende, ertende og småfreake ikoner dukket stadig opp. Det er jo så enkelt å bare prate om løst og fast, stille alle mulige slags spørsmål. Ja, også de spørsmålene som mullah'en i moskeen ikke vil svare på.

For en tid siden chattet Fatima med to gutter fra Amman i Jordan. De tre pratet om alt mulig, men hun skjønnte etter hvert at de var litt annerledes, og hun fikk en mistanke om at de faktisk kunne være kristne? Og hun hadde lurt på det med Bibelen, hun visste jo at det var mange forfalskninger i boka, men likevel: Hun var nå nysgjerrig på hva Bibelen egentlig sa om profeten Isa. Men det var jo helt umulig å kjøpe en Bibel i Saudi-Arabia, og alle nettstedene med nedlastning av Bibelen var jo sperret av serverne kontrollert av myndighetene. Men kanskje disse guttene ...?

Forsiktig hintet Fatima om problemet sitt underveis i chatten. Guttene forstod det forsiktige 'kodespråket', og sa at de skulle prøve å sjekke litt rundt. Så avtalte de å treffes på nettet neste dag.

De to kristne guttene brukte resten av kvelden på å finne og laste ned hver enkelt bok i Bibelen i Word-format på arabisk. Den ene tok GT, den andre NT. Neste dag fortsatte chatten med

Fatima, og hun fikk stadig spørsmål om hun ville se hva en venn ved navn Johannes, og deretter Lukas, Markus, osv hadde skrevet og ment om det ene eller andre . . . I løpet av en times chatting hadde Fatima alle Bibelens 66 bøker på harddisken sin.

Internett som mulighet

Dette caset illustrerer på en god måte det temafeltet denne artikkelen tar for seg. Jenta fra Saudi Arabia heter ikke Fatima, men selve historien er sann. En av de to unge mennene fortalte meg for en tid siden hvordan Internett ble brukt til moderne bibelsmugling. Historien om Fatima og guttene inneholder en rekke momenter som er interessante for den som er opptatt av muligheten for å formidle det kristne budskapet i en muslimsk kontekst i Midtøsten. Internett representerte for de tre ungdommene en sosial arena som ikke var avgrenset av politiske grenser eller tabuer knyttet til kjønnsroller. Internett var også en særegen kommunikasjonskanal. De politiske rammevilkårene påvirket også tydelig den måten aktørene kommuniserte med hverandre på, blant annet ved at språket fikk en indirekte form ved bruk av koder og hint. Internett gav også mulighet til å importere tekster som myndighetene ville stoppet dersom andre kanaler var blitt brukt.

I denne artikkelen vil jeg presentere og drøfte i hvilken grad Internett representerer et vindu ut fra og inn til muslimske samfunn som forsøker å stenge dørene for innflytelse utenfra, blant annet når det gjelder mulig kristen innflytelse. Jeg vil videre drøfte spørsmålet om hvilke kulturelle og kommunikasjonsmessige særtrekk trafikken gjennom dette vinduet har.

Internett som en "agent of change"

Internett er på mange måter en forandringsagent i forhold til kulturelle, sosiale og politiske forhold. Internett bør ikke betraktes som en kulturnøytral teknologi, men heller som et kulturpåvirkende og kulturskapende fenomen som griper inn i kulturelle, sosiale og politiske forhold på mange plan.

Internett representerer en utfordring for totalitære regimer som bruker svært avansert teknologi i sine bestrebelser på å hindre fri flyt av informasjon. Men menneskelig nysgjerrighet og teknologisk oppfinnsomhet finner stadig nye muligheter for utveksling av

informasjon over landegrenser på tross av sensur og ”stengte dører” på andre måter. Internett har en karakter som på mange måter unndrar seg nasjonal politisk styring. Det ligger derfor et betydelig politisk frigjøringspotensiale i tilgangen til Internett.

Ny teknologi gir oss stadig nye verktøy for å kommunisere. Nettet er ikke bare nettsider, men også chatting, e-post-meldinger og sms, billig telefon via Skype og andre selskaper, e-postgrupper, blogger, web-ringer, databanker, osv. Surferen kan få radio-, TV og video direkte eller for nedlasting (for eksempel til podcasting), osv. Internett skaper derfor nye kommunikasjonskanaler i forhold til så vel intrakulturell som interkulturell kommunikasjon. Men mediet er ikke en ren formidler av et kommunikasjonsinnhold, et ’budskap’ fra en avsender, men vil også påvirke kommunikasjonen og budskapet ved den formen det formidles i. Dette er en utfordring til kommunikasjonsforskningen.

Digitale kommunikasjonsformer som e-post, sms og chatting endrer ord og uttrykk i språket vi kommuniserer med, gjør det kortere, kjappere, mer direkte. Mangel på fysisk nærhet åpner for ulik tolkning av budskapet og øker graden av følelsesmessig fortolkning av innholdet. Både avsender og mottaker av budskapet befinner seg i kjente og ’trygge’ omgivelser som igjen reduserer den usikkerhet og reservasjon som vi mennesker vanligvis føler i vår omgang med ukjente medmennesker. Både kommunikasjonsens språklige form og kommunikasjonsens teknologiske kontekst må altså tas med i betraktning når en studerer de kommunikasjonsprosessene som foregår på nettet.

Og stadig flere digitale verktøy blir multifunksjonelle – mobilen min er også foto- og videokamera, avtale- og adressebok, vekkerklokke med egenkomponerte melodier, radio, e-postleser, osv. Det innebærer at tradisjonelle grenser mellom ulike kommunikasjonsmedier viskes ut.

Mer avansert teknologi med nesten ubegrenset mulighet for umiddelbar overføring og lagring av store datamengder påvirker og endrer vår livsstil (24/7 tilgjengelighet), språk og uttrykksformer. Ny teknologi smelter sammen med ’gamle’ og velkjente tekniske hjelpemidler; den justerer og utvider praktisk anvendbarhet og bruksområder. Samtidig representerer ikke nettet en ensartet og styrt utvikling, men en flora av ulike initiativ, ofte

drevet av personlig og frivillig arbeidsinnsats fordi man har oppdaget et nytt behov.

På bakgrunn av disse perspektivene er det gode grunner til å betrakte den virtuelle virkeligheten som nettopp det og anlegge faglige perspektiver på den som kulturfenomen og kommunikasjonskontekst. I den virtuelle virkeligheten skapes nye sosiale grupper, det utvikles nye kulturfenomener og kommunikasjonsformer.

En verden for alle?

Vi er midt i en rivende utvikling som berører stadig flere mennesker. Men vi er også kommet dit hen at vi må spørre om Internett vil omfatte alle. Det viser seg at noen grupper har vanskeligere enn andre for å tre inn i den virtuelle virkeligheten.

Økonomisk sett er inngangsbilletten blitt særdeles rimelig, særlig i land med Internett-kafeer som ikke forlanger mye penger for en time eller to på nett. Forbausende mange fattige mennesker er aktive brukere av Internett fordi de ikke behøver å ha råd til eget utstyr for å komme på nett. De omtalte Internett-kafeene er da også mest utbredt i heller fattige deler av verden.

Men hovedspråket er fortsatt engelsk, noe som utfordrer de mange millioner som mangler gode engelsk-kunnskaper. Dermed stenges millioner av mennesker ute fra bruken av nettet, sammen med mennesker som sliter med den grunnleggende mestringen av datateknologien. Fortsatt gjenstår mye utviklingsarbeid for å åpne nett-verdenen for nye grupper av funksjonshemmede.

Ny teknologi gjør også for alvor inntog i de aller fleste land og gir nye og bedre muligheter for å kommunisere direkte med mange flere mennesker. Antall mennesker som bruker Internett har eksplodert de siste syv år, og vil fortsette en eksplosjonsartet utvikling også de kommende år. Noen eksempler på antall mennesker med nettilgang i en del muslimske majoritetsland i 2000 og 2007 kan være en nyttig tankevekker:

Land	På nett 2000	På nett 2007	Vekst i %	% av befolkning
Algeria	50,000	1,920,000	3,740.0 %	5.7 %
Bahrein	40,000	155,000	287.5 %	21.0 %
Egypt	450,000	5,100,000	1,033.3 %	7.0 %
Iran	250,000	7,600,000	2,940.0 %	10.8 %
Irak	12,500	36,000	188.0 %	0.1 %
Jordan	127,300	719,800	465.4 %	13.4 %
Kuwait	150,000	700,000	366.7 %	25.6 %
Libanon	300,000	700,000	133.3 %	15.4 %
Libya	10,000	232,000	2,220.0 %	3.7 %
Marokko	100,000	4,600,000	4,500.0 %	15.1 %
Oman	90,000	285,000	216.7 %	11.6 %
Palestina(West Bk.)	35,000	243,000	594.3 %	7.9 %
Qatar	30,000	219,000	630.0 %	26.6 %
Saudi Arabia	200,000	2,540,000	1,170.0 %	10.6%
Sudan	30,000	2,800,000	9,233.3 %	7.6 %
Syria	30,000	1,100,000	3,566.7 %	5.6 %
Tunisia	100,000	953,000	853.8 %	9.2 %
Forente Arab. Emirater	735,000	1,321,000	79.7 %	33.2 %
Yemen	15,000	220,500	1,370.0 %	1.0 %
	2,754,800	31,444,300		
Bangladesh	100,000	370,000	270.0 %	0.3 %
Indonesia	2,000,000	20,000,000	900.0 %	8.9 %
Malaysia	3,700,000	13,528,200	265.6 %	47.8 %
Pakistan	133,900	12,000,000	8,861.9 %	7.2 %
Uzbekistan	7,500	1,745,000	23,166.7 %	3.4 %
Totalt	8,696,300	79,087,500		

Kilde: *InternetWorldStats.com*, oppdatert 15 august 2007.

Tabellen viser at bare de siste syv årene har antall nettbrukere eksplodert i mange land. Denne utviklingen vil fortsette og også forsterkes ved hjelp av bedre infrastrukturer og videre teknologisk utvikling. Mange flere millioner muslimer vil de kommende år bli aktive nettbrukere og representerer en misjonsstrategisk mulighet og utfordring av dimensjoner.

Et halvåpent vindu

Men 'vinduet' er ikke vidåpent, snarere halvåpent. Flere muslimske land som er stengt for tradisjonell misjon har også betydelige restriksjoner på bruken av Internett for sine innbyggere. For å fortsette eksemplet med Saudi-Arabia, så skryter myndighetene av at de – så langt – har sensurert (les: blokkert) over 400,000 nettsteder. Ca ett dusin ansatte får mer enn 500 meldinger hver dag

om 'tvilsomme' nettsteder, og opptil 7,000 nye steder sensureres hver måned. Myndighetene hevder de stort sett blokkerer tilgangen til pornografiske sider, men også sider med uakseptabel politisk eller religiøst innhold. Grensene for hva som tillates av for eksempel kristne nettsteder i Saudi Arabia må sies å være svært snever etter en mer vestlig, demokratisk målestokk. For eksempel fant en undersøkelse utført ved Harvard i USA at minst 246 sider indeksert av Yahoo som religion var blokkert (hvorav 67 om kristendom, men også 45 om islam.) (Kilde: <http://cyber.law.harvard.edu/filtering/saudiarabia/>) Når Riyadh center blokkerer en side, ser nettsurferen et varsel på skjermen på arabisk og engelsk: "Access to the requested URL is not allowed!"

Flere andre muslimske land fører også kontroll med hva som er tilgjengelig, for eksempel er nettstedet til det Muslimske Broderskap i Egypt (<http://www.ikhwanonline.com>) ikke tilgjengelig innen landets grenser. Det vanligste er at myndighetene har kontroll over 'backbone servers' som de så følger med på hva som skjer. I en del muslimske land er både pornografisk materiale og sider med politisk/religiøst avvikende innhold tilgjengelig for den vanlige surfer, mens de slår ned på personer som publiserer materiale på nettet. I Tunisia har myndighetene blokkert websider med rapporter om menneskerettighetsovergrep og anholdt opphavsmennene. Libyiske myndigheter blokkerer regimekritiske nettsteder utenfor landet (f.eks. www.akhbar-libya.com) og anholdt en ivrig bidragsyter. Hackere forbundet med myndighetene beskyldes også for å stå bak gjentatte angrep mot servere slik at de settes ut av spill.

Den egyptiske bloggeren Abd al-Karim Nabil Suleiman ble arrestert 26 oktober i 2005, og først løslatt 14 november samme år, etter at de hadde konfiskert utskrifter av hans blog om oppføyer som rammet koptiske kristne i Alexandria. Han kommer fra en muslimsk familie, studerer ved El Azhar-universitetet, men hans meningsytring kan trygt beskrives som svært frimodig, slik den er oversatt til engelsk av en av hans lokale venner:

"Yesterday, Muslims took off the mask and revealed their real grim face, and showed the world they are the ultimate of barbarism, brutality, thievery, and in-humaneness. The incidents I witnessed yesterday revealed to me more of the facts they were

camouflaging throughout the ages, claiming tolerance and being peaceful. However, their true face is that of barbarism, thievery, blind intolerance, hateful sectarianism, not accepting the Other, and trying to dim their identity, and push them out of existence.

Some may think that what these Muslims did is not related to Islam nor to Mohammad's teaching fourteen centuries ago. The self-explaining truth, however, is that their actions did not stray one inch of the Islamic teachings in its original form: urging to negating, hating, killing, robbing, and raping the Other, in addition to other things those trying to fool us by their false defense of extremist Islamic teaching are very aware of, except they are evading these facts and prefer to live in an untrue world."

(http://committeetoprotectbloggers.civiblog.org/blog/_archives/2005/11/13/1385004.html)

Et interessant a propos er hvordan den koptisk-ortodokse paven Shenouda III har valgt – nok en gang – å forbli taus overfor det som skjer. Hovedoverskriften i den koptiske magasin El Kiraza 11 november 2005 var: "We will remain silent, for God to speak".¹ Denne strategien kan kalles kvietisme og er kontroversiell i Egypt og i forhold til andre repressive regimer. Andre mener at det aktivisme som må til for å oppnå resultater. I februar 2007 oppstod en ny debatt om disse spørsmålene etter at den koptisk-ortodokse kirkens talsmann biskop Morqos hadde uttalt seg til fordel for en mer aktivistisk holdning, noe som førte til at han for en kortere tid mistet sin rolle som talsmann (<http://weekly.ahram.org.eg/2007/834/eg8.htm>, publisert 1.-7.03.07, lest 16.08.07) Mange ser kvietismen som en form for mer eller mindre frivillig selvsensur når en lever under et undertrykkende regime. I slike sammenhenger er det også et spørsmål om Internett kan gi minoriteter under press et tredje alternativ; nemlig en mulighet til å snakke ut om sin situasjon uten å utløse de undertrykkende tiltakene som aktivismen ofte har møtt som motiltak fra myndighetene.

Omrid Memarian ble arrestert sammen med 20 andre bloggere i oktober 2004 i hjemlandet Iran. Han ble satt i enecelle, torturert

gjentatte ganger, og tvunget til å avgi falske tilståelser. Omrid ble løslatt i desember samme år.

I Bahrein blokkerer myndighetene noen nettstedet (f.eks. www.bahrainonline.org og www.bahrainimes.org), mens de har forsøkt å utøve kontroll ved å kreve at alle nettsteder må registreres hos Informasjonsministeriet for at myndighetene kan beskytte deres intellektuelle/opphavsrettslige rettigheter. (sic!) Den eneste Internett-leverandøren i De Forente Arabiske Emirater, Etisalat, har blokkert såvel pornografiske nettsteder som en blogg (beskyldt for å inneholde 'nakenhet'selv om det ikke forekommer bilder i bloggen), lenker til baha'i og alle nettsteder som har adresse Israel (.il).

I Syria har myndighetene restriksjoner på e-post og design av nettsteder, og sikkerhetsstyrker har torturert mennesker som publiserer på nett ganske enkelt for å rapportere saker som myndighetene ikke ønsket offentliggjort.

(Kilde:

Human Right Watch, <http://hrw.org/reports/2005/mena1105/sitert> i <http://allafrica.com/stories/200511160710.html>).

Det er slett ikke umulig å omgå sensuren. I Saudi-Arabia er det rene 'katt og mus'-leken: man bruker nettsteder som skjuler surferens identitet, sender e-post til bestemte adresser og får den sist oppdaterte lenken tilbake, eller ringer opp utenlandske ISP'er.

Flere kristne organisasjoner og grupper driver omfattende evangeliseringsarbeid på nettet, og mange nettsteder mottar mange hundre e-poster hver i måneden samt annen respons. Noen nettsteder driftes fra den arabiske/muslimske verden, mens andre må ha servere i den vestlige verden av hensyn til yttringsfrihet (og data-baserte angrep). Andre samler flere hundre til chat-bibeltimer på nett, bibelvers formidles via sms, osv. 'Podcasting' har for lengst gjort sitt inntog blant studenter ved mange vestlige læresteder, der stadig nye områder åpnes for gjenbruk og ny utnyttelse av publisert digitalt materiale, enten det nå er lyd, bilde, animasjon, tekst, osv. En slik utvikling kan vi også vente i mange muslimske land. Tekst- og bildemeldinger over mobiler/PDA kan fortsatt være mindre sensurert i en del land pga. at mengden meldinger er så overveldende. Men rent teknisk er slike meldinger like lette å overvåke som for eksempel den gode, gamle faks'en.

I de siste år har en del enkeltpersoner og grupper tatt i bruk

ulike former for kryptering, endatil 'dobbel kryptering' for å prøve å unngå at andre menneskers sikkerhet blir satt i fare gjennom elektronisk kommunikasjon. Vanlig 'sikker' e-post (128 bits kryptering) er ikke lenger sikker nok for særlig følsom informasjon. Endel bruker derfor også å kryptere selve budskapet (.feks. ved hjelp av krypteringsprogrammet PGP eller andre programmer) sammen med sikker e-post. Til overføring av store datamengder bruker mange kristne grupper krypterte ftp-protokoller for å vedlikeholde og oppdatere nettsteder som kan ha sensitivt innhold.

Disse eksemplene viser at Internett representerer en (virtuell) virkelighet som også i stor grad er en politisk arena. Ikke minst har repressive regimer sterke interesser i å kontrollere og regulere denne arenaen. Men den virtuelle virkeligheten har en del egenskaper som gjør den vanskelig regulert. Det innebærer at blant annet undertrykte grupper innenfor det halvåpne vinduet har lettere for å nå ut med et budskap, og at aktivistiske grupper utenfor det halvåpne vinduet har lettere for å nå inn med et budskap enn det myndighetene setter pris på.

Nettet skaper og utvikler nære relasjoner

Denne kortfattede artikkelen gir ikke mulighet til å gå grundig inn på de mange særlige muligheter og utfordringer som ligger i nettbasert kommunikasjon med muslimer fra andre kulturer. (Les gjerne " Møte mellom kjærlighet og lydighet. En liten veiviser til samtaler med muslimer på Internett av Abd el Mohiebb (pseudonym) i boka "Thy kingdom.com") Men Internett og andre digitale medier gir særegne muligheter for å etablere relasjoner som også er gode rammer rundt en personlig vitnetjeneste.

Mange mennesker kan etter hvert fortelle at kontakt med andre mennesker via nett-baserte kommunikasjonsformer (inkludert e-post) har ført til avgjørende opplevelser i livet deres. Internett forsterker følelser og engasjement. Det er ikke få eksempler på at unge mennesker har funnet sin fremtidige ektefelle på nettet. Professor i informatikk ved Gøteborgs Universitet, Bo Dahlbom er blant dem som fremholder at følelsene forsterkes på nettet. Man blir mer personlig, og man uttrykker seg sterkere når man ikke kan avstemme det man sier etter den andres ansiktsuttrykk og kroppsspråk. "Du kan ikke uttrykke følelsene så godt på Internett. Men nettopp derfor blir nettet veldig følsomt. Folk blir både vel-

dig venn og veldig uvenn, sier han.” (Aftenposten morgenutgave 24. mai 1998) Bo Dahlbom har i sin forskning og formidling vært opptatt av hvordan teknologien former samfunnet og at teknologitvillingen reiser spørsmål om kontroll, kultur og kommunikasjon. I boken *Makten över framtiden* drøfter han blant annet teknikken som blir en livsform (Dahlbom 2003:162ff) og i foredraget om virtualisering har han tatt opp spørsmål knyttet til den virtuelle virkeligheten. (<http://www.viktoria.se/~dahlbom>)

Når man innser at nettet virkelig kan veve tette, nære, følelsesmessige bånd mellom mennesker som aldri noensinne har sett hverandre ansikt til ansikt, langt mindre hørt stemmen eller fått et kjærtegn av personen i den andre enden, kommer naturlig en ny forståelse av at religiøse spørsmål blir direkte og personlige på en annen måte enn før for mange mennesker. Noen nettkirker har også innsett dette, og ønsker bevisst å bruke Internett til å formidle evangeliet om Jesus til nye grupper. 45 prosent av nettkirkene svarte i en undersøkelse høsten 1996 at en eller flere var blitt omvendt gjennom deres virksomhet.” (Fjeldstad 1997)

Internett handler om å møte mennesket på den andre siden av PC-skjermen. Et møte med et nytt menneske starter gjerne med nysgjerrighet, humor, åpenhet, varme. Det handler om en grunnleggende vilje til å lære mer gjennom et annet menneske. Nettet er på samme tid et massemedium og enkeltindividets medium. Gjennom å kommunisere med den enkelte i sikte blir budskapet personlig, direkte og nært – og appellerer til mange. Langt viktigere enn proklamasjon er en åpen, spørrende og inkluderende holdning – fordi en ny innsikt er mer troverdig når vi har nådd fram til den sammen.

Det kristne budskap handler om livsrelasjoner til den treenige Gud, Far, Sønn og Hellig Ånd. Nettopp i vår egen tid forteller mange mennesker om at den kristne tro gir livet mening og håp. Internett som medium gir nye muligheter til å formidle kristendom som livsrelasjon på en utradisjonell, direkte, praktisk og fokusert måte. Den kristne frelseshistorien handler nettopp om en Gud som på en svært personlig, følelsesmessig engasjert og svært utradisjonell måte våget å kommunisere sin kjærlighet til menneskene.

Internett som kommunikasjonskanal

Vi har sett at Internett som medium også preget budskapet som formidles gjennom nettet, om ikke fullt så radikalt som det ble uttrykt i Marshall McLuhans klassiske slagord "the medium is the message."

Men om vi bruker kommunikasjonsmodellen til Øyvind Dahl (Dahl 2003:XXX) kan vi si at ved kommunikasjon over Internett kan vi betrakte nettet som både medium for kommunikasjonen, men også som en del av det kulturfilter som kommunikasjonen går gjennom. Vi har sett hvordan nettet filtrerer både språk og følelser, og de som skal anvende nettet i sin kommunikasjonsstrategi må være oppmerksomme på disse forholdene.

Professor Dahlbom understreker at Internett forsterker følelser. Det innebærer at en konfronterende kommunikasjon ofte fører til brudd mellom to parter. Nettsider som satser på en polemisk og konfronterende form vil derfor ofte først og fremst kommunisere med sine egne som deler nettstedets synspunkter fra før. De kan riktignok få en del respons fra debattglade aktører fra den parten som blir konfrontert, men formålet blir ofte å markere sitt eget revir heller enn å nå fram til ny innsikt sammen.

Mine erfaringer fra andre kommunikasjonsprosesser i sensitive kontekster viser at relasjonelle tilnærminger og en ikke-konfronterende kommunikasjonsform fungerer mer konstruktivt enn konfronterende kommunikasjonsformer. Jeg har selv vært med på å arbeide etter følgende fire prinsipper i en sensitiv kontekst:

- 1 Å motvirke og forebygge misforståelser om kristendommen
- 2 Å peke på områder der religionene er forskjellige uten å angripe den andre religionen, men på en slik måte at det motiverer til å forstå den kristne tro bedre
- 3 Å formidle helheten i det kristne budskapet slik at det skapes en relevant oppfatning av kristendommen uten å angripe andre eller å utløse kontroversiell politisk debatt
- 4 Å bruke Bibelens ord direkte eller indirekte til å formidle budskapet og skape levende tro

Sant og usant på nett

Internett blir stadig mer viktig som informasjonskanal for millioner av mennesker. Vi har allerede sett at dette innebærer at men-

nesker kan søke informasjon uten at myndighetene alltid kan kontrollere denne informasjonstilgangen.

Men nettets karakter innebærer også at både sant og usant kan markedsføres via nettet. Usann informasjon som oppnår å bli populær, kan nesten få "evig liv" på nettet. Mange søkemotorer har antall treff som ett av sine søkekriterier, noe som innebærer at populære usannheter fortsetter å komme opp på første skjermen når søkerresultatene presenteres, selv om informasjonen for lengst er avslørt som usann på andre nettsted.

Dette innebærer at den enkelte nettbruker selv må ta stilling til spørsmålene om troverdighet og sannhetsgehalt. Dermed blir den virtuelle virkeligheten både spennende og farlig.

Den nye misjonsutfordringen

Norsk misjon har en betydelig erfaring og ekspertise i å formidle evangeliet til mange land, kulturer og språkområder. Denne ekspertise på lokale forhold, religion, kultur, språk og samfunnsforhold trenger å bli synlig og lett tilgjengelig for eksempel på Internett. Verdensveven blir i stadig økende grad et verdensomspennende, multikulturelt verktøy for samhandling og kommunikasjon. Men fortsatt er engelsk det dominerende språk på verdensbasis, og bare en liten prosentandel av nettstedene er på flere enn ett språk.

Misjonsbevegelsen har tatt på alvor at det enkelte menneske og folkeslag må møtes 'på hjemmebane' – språklig og kulturelt. Internett utvikler seg til en ny hjemmebane av millioner av mennesker med mange ulike språk. Og nettet gir en ulik mulighet til direkte kommunikasjon over lang tid med mennesker som erfaringsmessig er utrolig åpne og nysgjerrige på å utforske nye tema og spørsmål – ikke minst om tro og livssyn. Organisasjoner som mener at de er med på å forvalte et viktig budskap, kan neppe forsvare å være fraværende på denne arenaen.

Statistikken over viser hvordan antall mennesker med tilgang til Internett har nærmest eksplodert de siste fem år. Samtidig er mange land (særlig blant de mest folkerike) fortsatt bare i startgropa når det gjelder teknologisk utvikling, og antallet nettbrukere vil trolig minst tredobles de neste fem årene. Dermed kan man godt tenke seg at ca. 60 millioner (av totalt ca. 300 millioner) bare i Nord-Afrika, Midtøsten og Gulfen vil bruke Internett i 2010.

Hoveddelen av disse 300 millioner er muslimer som lever i land som ikke er åpne for vanlig misjonsvirksomhet.

Men allerede nå har man i en rekke land nådd en 'kritisk masse' som er på nett. Dette bør få misjonsledere til å tenke strategisk på nye muligheter til personlig evangelisering, opplæring og utrustning av partnere i tradisjonelle misjonsland så vel som nye muligheter i å nå inn til mange mennesker i land som er stengt for tradisjonell misjon. Den nye utfordringen til misjonsbevegelsen er å ta i bruk ny teknologi i likeverdig partnerskap med samarbeidspartnerne 'ute'. Samarbeidskirker og organisasjoner trenger utfordring og oppmuntring, noen ganger også personell og/eller økonomisk støtte, til å utvikle 'nettsteder' til flerspråklige møtesteder. Begrepet 'nettsted' brukes her i videste betydning som et knutepunkt for ulike digitale medier i kommunikasjonsprosesser mellom mennesker.

Internett har et særlig potensiale i forhold til funksjoner som:

- vitnetjeneste
- opplæring
- utvikling av lærings- og videreutdanningsressurser
- partnerskap i bønn
- plattform for helhetlig omsorg for nettbrukere m.m.

I slike sammenhenger er det mulig å kombinere innsats fra både lønnede og ulønnede medarbeidere, og en er ikke avhengig av å samle alle til samme tid på samme sted. Slik sett kan en bevisst bruk av Internett føre til en bedre utnyttelse av de tilgjengelige ressursene.

Misjon på Internett som forskningsutfordring

Det skulle framgå av artikkelen at misjon på Internett også krever forskningsinnsats for å sikre at misjonsinnsatsen blir basert på kunnskap og innsikt om hva nettet er og hvordan det fungerer. Vi trenger mer forskning på den virtuelle virkeligheten fra et kulturperspektiv og ikke minst forskning på de ulike formene for kommunikasjon som foregår via nettet, også over ulike slags kulturgrenser.

Her er det selvsagt mulig å trekke vekslers på den profane forskningen som befatter seg med Internett. Men misjonen har

også behov for spesifikk kunnskap knyttet til religion og kommunikasjon der en ikke uten videre kan regne med at profan forskning vil stille de relevante spørsmålene. Videre vil det i en del sensitive sammenhenger være nødvendig at informanter har full tillit til forskeren for at de skal være villige til å være kilder for forskningen. Det er også et argument for at misjonen må engasjere seg for å bringe fram denne kunnskapen.

Oppsummering

Vi har argumentert for at Internett er et halvåpent vindu ut fra og inn til muslimske samfunn som forsøker å stenge dørene for uønsket innflytelse utenfra. Ettersom nettet gir mange mennesker en unik mulighet til å bli kjent med evangeliet, bør misjonen være med å gjøre dette mulig. Dette forutsetter imidlertid at en forstår hva den virtuelle virkeligheten innebærer, og hvordan den fungerer som kommunikasjonsmedium. Her er det behov for forskningsbasert kunnskap, og deler av denne bør misjonsbevegelsen ta medansvar for å frambringe.

Note

- ¹ Et dikt til pave Shenouda følger opp overskriften: "In my mind a lot of talk to say, and in my heart more talk. But I prefer to stand silent so that God talks. Maybe our silence will be more expressing. And God hears that silence and understand its meaning ... and all our suffering.

Bibliografi:

- Dahl, Øyvind 2003 *Møter mellom mennesker*, Cappelen forlag: Oslo
- Dahlbom, Bo 2003 *Makten över framtiden*, Liber: Solna
- Fjeldstad, Arne H. 1997 *Communicating Christ on the Information Superhighway (Internet)*, UMI Dissertation Services (UMI Number 9734361): Ann Arbor, MI

For nettbaserte kilder henvises det til henvisningene i artikkelen.

Arne H. Fjeldstad f.1957, cand.theol., Menighetsfakultet 1983(II), DMin, Fuller Theological Seminary, USA 1997, avhandling 'Communicating Christ on the Information Superhighway'. Han har tidligere skrevet en rekke artikler om Internett, bl. a. "Skjerm bilde av religion – fiksjon eller virkelighet" in *Prismet*, Oslo (1999), "Kristne kirker på nett" i *Religion og Livssyn*, Oslo (1999), "Hverdagskirke på nett" in *Ung Teologi*, Oslo (2000), "Internett - en hjertesak?" in boka 'Menigheten på Internett, Verbum, Oslo, 2000, red Anders T. Bjorvand). Han har jobbet som prest og journalist/redaksjonsleder i *Aftenposten* en rekke år, var CEO/Ministry Director i *Middle East Media* 2000 –2005, og er nå CEO for ediprojektet, *Oxford Centre for Religion and Public Life*.

Closed doors – open windows

The focus of the article is on how the internet can be seen as an open window to Muslim communities in cases where the governments have closed the doors for traditional Christian mission work. The article argues that the internet functions as a half-open window, repressive governments are trying to control the information, but they are not able to close the window. This window gives an increasing number of millions of Muslims access to a virtual reality that can be seen as a new type of culture, enabling new types of communication. The article argues that there is a need for more research into the potential and challenge represented by this situation.